

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 17. oktobra 2018*

„Predhodno odločanje – Okolje – Presoja vplivov nekaterih projektov na okolje – Pravica do izpodbijanja odločbe o odobritvi – Zahteva, da postopek ni nedopustno drag – Pojem – Časovna veljavnost – Neposredni učinek – Posledice za nacionalno odločbo o odmeri stroškov, ki je postala pravnomočna“

V zadevi C-167/17,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Supreme Court (vrhovno sodišče, Irska) z odločbo z dne 23. marca 2017, ki je na Sodišče prispela 3. aprila 2017, v postopku

Volkmar Klohn

proti

An Bord Pleanála,

ob udeležbi

Sligo County Council,

Maloney and Matthews Animal Collections Ltd,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, podpredsednica v funkciji predsednice prvega senata, J.-C. Bonichot (poročevalec), A. Arabadjiev, E. Regan in C. G. Fernlund, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Bobek,

sodni tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 22. februarja 2018,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za V. Klohna on sam in B. Ohlig, advocate,
- za An Bord Pleanála A. Doyle, solicitor, in B. Foley, BL,

* Jezik postopka: angleščina.

- za Irsko M. Browne, G. Hodge in A. Joyce, agenti, skupaj z M. Gray in H. Godfrey, BL, ter R. Mulcahyjem, SC,
- za Evropsko komisijo C. Zadra, G. Gattinara in J. Tomkin, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 5. junija 2018

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 10a, peti odstavek, Direktive Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 248), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2003/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 7, str. 466) (v nadaljevanju: spremenjena Direktiva 85/337).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med V. Klohnom in An Bord Pleanála (odbor za urejanje prostora, Irsko) (v nadaljevanju: odbor) zaradi bremena stroškov sodnega postopka, ki ga je V. Klohn začel zoper gradbeno dovoljenje, ki ga je navedeni odbor izdal za gradnjo inšpekcijske enote za poginule živali s cele Irske v Achonryu, County Sligo (grofija Sligo) (Irsko).

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 V uvodnih izjavah Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah, ki je bila podpisana 25. junija 1998 v Aarhusu in v imenu Evropske skupnosti odobrena s Sklepom Sveta 2005/370/ES z dne 17. februarja 2005 (UL 2005, L 124, str. 1; v nadaljevanju: Aarhuška konvencija), je navedeno:

„[...]

priznavajo tudi, da ima vsaka oseba pravico živeti v okolju, primernem za njeno zdravje in blaginjo, in dolžnost, da sama in skupaj z drugimi varuje in izboljšuje okolje za sedanje in prihodnje generacije,

upoštevajo, da morajo imeti državljani, da bi lahko uveljavljali to pravico in izpolnjevali to dolžnost, dostop do informacij, pravico do udeležbe pri odločanju in dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah, ter se v zvezi s tem zavedajo, da državljani za uresničevanje svojih pravic morda potrebujejo pomoč,

[...]

se zavzemajo, da bi bili javnosti, vključno z organizacijami, dostopni učinkoviti pravosodni mehanizmi za varstvo njihovih legitimnih interesov in za izvajanje zakonov,

[...]“

4 Člen 1 Aarhuške konvencije, naslovljen „Cilj“, določa:

„Da bi prispevali k varstvu pravice vsake osebe sedanjih in prihodnjih generacij, da živi v okolju, primernem za njeno zdravje in blaginjo, vsaka pogodbenica v skladu z določbami te konvencije zagotavlja pravico do dostopa do informacij, do udeležbe javnosti pri odločanju in do dostopa do pravnega varstva v okoljskih zadevah.“

5 Člen 3 te konvencije, naslovljen „Splošne določbe“, v odstavku 8 določa:

„Pogodbenica zagotavlja, da tisti, ki uresničujejo svoje pravice v skladu z določbami te konvencije, zaradi tega ne smejo biti na noben način kaznovani, sodno preganjani ali nadlegovani. Ta določba ne vpliva na pristojnost državnih sodišč, da v sodnih postopkih dosodijo razumne stroške.“

6 Člen 9 navedene konvencije, naslovljen „Dostop do pravnega varstva“, določa:

„1. Pogodbenica v okviru svoje notranje zakonodaje zagotavlja, da ima vsaka oseba, ki meni, da njen zahtevek za informacije iz člena 4 ni bil upoštevan, da je bil delno ali v celoti neupravičeno zavržen, da je bil odgovor neustrezen ali da njen zahtevek kako drugače ni bil obravnavan v skladu z določbami tega člena, dostop do revizijskega postopka pred sodiščem ali pred drugim neodvisnim in nepristranskim telesom, določenim z zakonom.

[...]

2. Pogodbenica v okviru svoje notranje zakonodaje zagotovi, da imajo člani vključene javnosti,

(a) ki imajo zadosten interes; oziroma

(b) ki trdijo, da je bila kršena njihova pravica, če se to zahteva kot pogoj po upravnem postopkovnem pravu pogodbenice; dostop do revizijskega postopka pred sodiščem in/ali drugim neodvisnim in nepristranskim telesom, določenim z zakonom, da izpodbijajo stvarno in postopkovno zakonitost katere koli odločitve, dejanja ali opustitve na podlagi določb člena 6, in kadar je to predvideno po notranjem pravu in brez vpliva na tretji odstavek tega člena, tudi drugih ustreznih določb te konvencije.

Kaj sta zadosten interes in kršitev pravice, se določi v skladu z zahtevami notranjega prava in skladno s ciljem te konvencije, da se s to konvencijo daje vključeni javnosti širok dostop do pravnega varstva. V ta namen se za pododstavek (a) tega odstavka šteje za zadosten tudi interes vsake nevladne organizacije, ki izpolnjuje zahteve iz odstavka 5 člena 2. Za take organizacije se tudi šteje, da imajo pravice, ki se lahko kršijo v smislu pododstavka (b) tega odstavka.

[...]

3. Poleg tega in brez vpliva na revizijske postopke iz prvega in drugega odstavka tega člena mora pogodbenica zagotoviti, da imajo člani javnosti, kadar izpolnjujejo morebitna merila po njenem notranjem pravu, dostop do upravnih ali sodnih postopkov za izpodbijanje dejanj in opustitev oseb zasebnega prava in organov javne oblasti, ki so v nasprotju z določbami njenega notranjega prava, ki se nanaša na okolje.

4. Poleg tega in brez vpliva na prvi odstavek tega člena morajo postopki iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena zagotavljati ustrezna in učinkovita pravna sredstva, vključno s sodno prepovedjo, če je ta primerna, in biti morajo pošteni, pravični, pravočasni in ne pretirano dragi. Odločitve po tem členu morajo biti izdane ali evidentirane v pisni obliki. Odločitve sodišč in po možnosti tudi drugih teles morajo biti javno dostopne.

5. Da bi povečala učinkovitost določb tega člena, pogodbenica zagotovi, da je javnost seznanjena z dostopom do upravnih in sodnih revizijskih postopkov, ter prouči možnosti za vzpostavitev ustreznih mehanizmov pomoči za odpravo ali zmanjšanje finančnih in drugih ovir za dostop do pravnega varstva.“

Pravo Unije

- 7 Spremenjena Direktiva 85/337 določa, da se za javne in zasebne projekte, ki lahko pomembno vplivajo na okolje, opravi presoja vplivov na okolje. Določa tudi obveznosti na področju udeležbe javnosti in posvetovanja z njo v postopku odločanja, kar zadeva odobritev takih projektov.
- 8 Zakonodajalec Unije je po pristopu Evropske unije k Aarhuški konvenciji sprejel Direktivo 2003/35, s katere členom 3, točka 7, je bil v Direktivo 85/337 vstavljen člen 10a, ki določa:

„Države članice v skladu z ustrežno nacionalno zakonodajo zagotovijo članom zadevne javnosti:

- (a) ki imajo zadosten interes, ali drugače,
- (b) ki uveljavljajo kršeno pravico, kadar to upravno postopkovno pravo države članice zahteva kot predpogoj,

dostop do revizijskega postopka pred sodiščem ali pred drugim neodvisnim in nepristranskim organom, ki ga je vzpostavil zakon, da izpodbijajo materialno in postopkovno zakonitost odločitev, dejanj ali opustitev ob upoštevanju določb te direktive o sodelovanju javnosti.

Države članice določijo, na kateri stopnji se lahko izpodbijajo odločitve, dejanja ali opustitve.

Kaj predstavlja zadosten interes in kršitev pravice, določijo države članice v skladu s ciljem omogočiti prizadeti javnosti dostop do sodišč. S tem ciljem se interes katere koli nevladne organizacije, ki izpolnjuje zahteve iz člena 1(2), šteje za zadostnega za namen pododstavka (a) tega člena. Za take organizacije se šteje, da imajo lahko kršene pravice za namen pododstavka (b) tega člena.

Določbe tega člena ne izključujejo možnosti postopka predhodne revizije upravnega organa in ne vplivajo na zahtevo izčrpanja upravnih revizijskih postopkov pred prizivom k sodnim revizijskim postopkom, kjer taka zahteva obstaja po nacionalnem pravu.

Vsak tak postopek mora biti pošten, nepristranski, pravočasen in ne nedopustno drag.

Da bi povečali učinkovitost določb tega člena, države članice zagotovijo, da so praktični podatki dostopni javnosti ob dostopu do upravnih in sodnih revizijskih postopkov.“

- 9 Člen 6, prvi odstavek, Direktive 2003/35 določa, da „[d]ržave članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 25. junija 2005. O tem takoj obvestijo Komisijo.“
- 10 Člen 10a spremenjene Direktive 85/337 je bil nato vključen v člen 11 Direktive 2011/92/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje (UL 2012, L 26, str. 1).

Irsko pravo

- 11 Irski sistem sodnega nadzora ima dve stopnji. Tožeče stranke morajo High Court (višje sodišče, Irska) najprej zaprositi za odobritev (*leave*) vložitve pravnega sredstva, pri čemer morajo navesti razloge zanj in svoje predloge. Pravno sredstvo se lahko vložijo zgolj, če se izda navedena odobritev.
- 12 V skladu s členom 99 Rules of the Superior Courts (poslovnik višjih sodišč) „mora biti odločitev o stroških v skladu z rešitvijo zadeve“. Neuspela stranka zato načeloma poleg svojih stroškov nosi tudi stroške druge stranke. To je splošno pravilo, od katerega pa High Court (višje sodišče) lahko odstopi na podlagi svoje diskrecijske pravice, kadar to upravičujejo posebne okoliščine zadeve.
- 13 Sodišče, ki obravnava spor, odloči zgolj o razdelitvi stroškov. Nato znesek stroškov, ki se naloži neuspeli stranki, v ločeni odločbi izračuna *Taxing Master*, sodnik, posebej pristojen za odmero stroškov na podlagi dokumentov, ki jih predloži uspela stranka. Zoper to odločbo se lahko vložijo pritožba.
- 14 Sodišče je v sodbi z dne 16. julija 2009, Komisija/Irska (C-427/07, EU:C:2009:457, točke od 92 do 94), odločilo, da Irska v nacionalno pravo ni prenesla pravila iz člena 10a spremenjene Direktive 85/337, v skladu s katerim postopek „ne [sme biti] nedopustno drag“.
- 15 Irska je leta 2011 zaradi ugotovitve neizpolnitve obveznosti v zvezi s tem v zakon o prostorskem načrtovanju in gradnji vključila člen 50 B, v skladu s katerim v okviru področja uporabe tega zakona vsaka stranka načeloma nosi svoje stroške. Vendar se ta določba *ratione temporis* ne uporabi za spor o glavni stvari.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 16 Odbor je leta 2004 družbi Maloney and Matthews Animal Collections Ltd izdal dovoljenje, da v Achonryju zgradi inšpekcijsko enoto za poginule živali s cele Irske. Odločitev o zgraditvi te enote je bila sprejeta v okviru ukrepov, sprejetih zaradi epizootije bovine spongiformne encefalopatije.
- 17 V. Klohn, lastnik kmetije v bližini navedene enote, je 24. junija 2004 zaprosil za odobritev vložitve pravnega sredstva zoper navedeno gradbeno dovoljenje. Odobritev, za katero je zaprosil, mu je bila izdana 31. julija 2007.
- 18 High Court (višje sodišče) je s sodbo z dne 23. aprila 2008 pravno sredstvo, ki ga je vložil V. Klohn, zavrnilo.
- 19 Navedeno sodišče je 6. maja 2008 V. Klohnu naložilo plačilo stroškov, ki jih je priglasil odbor. Ta odločba ni bila izpodbijana.
- 20 V. Klohn je v postopku pred *Taxing Master* pri High Court (višje sodišče), naloga katerega je izračunati znesek stroškov, ki jih je treba plačati v skladu z nacionalnim pravom, trdil, da v skladu s členom 3(8) in členom 9(4) Aarhuške konvencije ter členom 10a spremenjene Direktive 85/337 stroški, ki se mu naložijo, ne smejo biti „nedopustno [visoki]“.
- 21 *Taxing Master* je v odločbi z dne 24. junija 2010 navedel, da na podlagi irskega prava ni pristojen za presojo, ali je postopek nedopustno drag, in V. Klohnu naložil, naj odboru plača približno 86.000 EUR.
- 22 Na podlagi zahteve V. Klohna za nadzor odločbe, ki jo je izdal *Taxing Master*, je High Court (višje sodišče) to odločbo potrdilo.

- 23 V. Klohn se je zoper odločbo High Court (višje sodišče) pritožil pri Supreme Court (vrhovno sodišče, Irska).
- 24 V teh okoliščinah je Supreme Court (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali se lahko določba ‚ne nedopustno drag‘ iz člena 10a [spremenjene Direktive 85/337] potencialno kakor koli uporabi v primeru, kakršen je ta v obravnavani zadevi, v katerem je bilo soglasje za izvedbo, izpodbijano v postopku, podeljeno pred zadnjim rokom za prenos te direktive in v katerem je bil tudi postopek za izpodbijanje zadevnega soglasja za izvedbo začel pred navedenim rokom? Če je tako, ali se določba ‚ne nedopustno drag‘ iz [spremenjene Direktive 85/337] potencialno uporablja za vse stroške, nastale v postopku, ali samo za stroške, nastale po zadnjem roku za prenos?
2. Ali mora nacionalno sodišče, ki ima diskrecijsko pravico glede naložitve stroškov neuspeli stranki, če zadevna država članica ne sprejme nobenega posebnega ukrepa za prenos člena 10a [spremenjene Direktive 85/337], pri odločanju o odločbi o stroških v postopku, za katerega se navedena določba uporablja, zagotoviti, da zaradi sprejete odločbe postopek ne postane ‚nedopustno drag‘, ker imajo zadevne določbe neposredni učinek ali ker mora sodišče države članice nacionalno postopkovno pravo razlagati tako, da so kar najbolj izpolnjeni cilji iz člena 10a?
3. Ali pravo Unije, če je odločba o stroških brez pridržkov in bi se v nacionalnem pravu ob nevlolitvi pravnega sredstva štela za pravnomočno, zahteva, da je:
- (a) *Taxing Master*, ki ima v skladu z nacionalnim pravom nalogo, da določi višino zneska razumnih stroškov, ki so nastali uspeli stranki, ali
- (b) sodišče, ki izvaja nadzor nad sklepom takega *Taxing Master*,

vseeno dolžan/dolžno odstopiti od ukrepov nacionalnega prava, ki se sicer uporabljajo, in določiti znesek stroškov, ki se naložijo, na način, ki zagotavlja, da zaradi tako naloženih stroškov postopek ne postane nedopustno drag?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Drugo vprašanje

- 25 Predložitevno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati najprej, v bistvu sprašuje, ali ima zahteva, da stroški nekaterih sodnih postopkov v okoljskih zadevah ne smejo biti nedopustno visoki (v nadaljevanju: pravilo, da postopek ne sme biti nedopustno drag), iz člena 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 neposredni učinek ali pa mora nacionalno sodišče notranje pravo zgolj razlagati čim bolj tako, da se doseže rešitev, ki je v skladu s ciljem, ki mu sledi navedeno pravilo.
- 26 Vprašanje neposrednega učinka pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, se v sporu o glavni stvari postavlja, ker Irska ni prenesla člena 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 v roku, ki ga določa člen 6 Direktive 2003/35, to je najpozneje do 25. junija 2005. Sodišče je to neizpolnitev obveznosti ugotovilo v sodbi z dne 16. julija 2009, Komisija/Irska (C-427/07, EU:C:2009:457, točke od 92 do 94 in izrek). Poleg tega je iz pojasnil, ki jih je predložilo predložitevno sodišče, razvidno, da je bil nacionalni predpis za prenos pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, v nacionalno pravo sprejet šele leta 2011, to je po meritorni odločbi, s katero je bil končan sodni postopek, na katerega se nanaša odločba o odmeri stroškov, ki je predmet spora o glavni stvari.

- 27 Spomniti je treba, da se določbe prava Unije neposredno uporabljajo, kadar so z njimi posameznikom podeljene pravice, ki jih ti lahko uveljavljajo pri sodišču države članice (sodba z dne 4. decembra 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, točki 4 in 8).
- 28 S takimi določbami je državam članicam naložena natančno določena obveznost, v zvezi s katero ni potrebno sprejetje nobenega predpisa bodisi institucij Unije bodisi držav članic in za izvedbo katere države članice nimajo nobenega polja proste presoje (sodba z dne 4. decembra 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, točka 6).
- 29 V zvezi s tem je treba najprej spomniti, da člen 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 določa le, da mora biti vsak zadevni postopek „pošten, nepristranski, pravočasen in ne nedopustno drag“. Zaradi splošnosti uporabljenih izrazov je težko šteti, da ta določba državam članicam nalaga obveznosti, ki so dovolj natančne, da za izvedbo ne zahtevajo nacionalnih ukrepov.
- 30 Dalje, Sodišče je razsodilo, da imajo države članice na podlagi svoje procesne avtonomije ter brez poseganja v spoštovanje načel enakovrednosti in učinkovitosti pri izvajanju člena 10a spremenjene Direktive 85/337 maneverski prostor (sodbi z dne 16. februarja 2012, Solway in drugi, C-182/10, EU:C:2012:82, točka 47, in z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi, C-72/12, EU:C:2013:712, točka 30).
- 31 Nazadnje in zlasti, Sodišče je odločilo o neposrednem učinku pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag. To pravilo je namreč z zelo podobnim besedilom določeno tudi v členu 9(4) Aarhuške konvencije. Ta podobnost ni naključna, ker je bil cilj Direktive 2003/35, s katero je bil v Direktivo 85/337 vključen člen 10a, prav uskladitev prava Skupnosti z Aarhuško konvencijo, da bi jo Skupnost tako potrdila, kot je razvidno iz uvodne izjave 5 Direktive 2003/35.
- 32 Sodišče pa je v sodbi z dne 15. marca 2018, North East Pylon Pressure Campaign in Sheehy (C-470/16, EU:C:2018:185, točki 52 in 58), razsodilo, da člen 9(4) Aarhuške konvencije nima neposrednega učinka.
- 33 Ker Sodišče neposrednega učinka določb sporazuma, ki ga sklene Unija, ne presoja na podlagi meril, ki so drugačna od tistih, ki jih uporabi za ugotavljanje, ali imajo določbe direktive neposredni učinek (glej v tem smislu sodbo z dne 30. septembra 1987, Demirel, 12/86, EU:C:1987:400, točka 14), je mogoče na podlagi sodbe, navedene v prejšnji točki, ugotoviti, da pravilo, da postopek ne sme biti nedopustno drag, iz člena 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 nima neposrednega učinka.
- 34 Nacionalna sodišča države članice so ob upoštevanju neobstoja neposrednega učinka zadevnih določb spremenjene Direktive 85/337 in njihovega prepoznega prenosa v sodni sistem zadevne države članice dolžne nacionalno pravo od izteka roka, ki je državam članicam naložen za prenos teh določb v notranje pravo, razlagati kar se da tako, da se dosežejo cilji, ki jim sledijo te določbe, pri čemer ima prednost razlaga nacionalnih pravil, ki je najbolj skladna s tem namenom, da bi se tako dosegla rešitev v skladu z določbami navedene direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 4. julija 2006, Adelenor in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 115 in izrek).
- 35 Cilj zakonodajalca Unije ob določitvi pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, iz člena 10a spremenjene Direktive 85/337 je bil, da posameznikom vložitev pravnega sredstva, ki spada na področje uporabe tega člena, pred sodišči ali nadaljevanje njegovega uveljavljanja ni onemogočena zaradi finančnega bremena, ki lahko pri tem nastane (sodba z dne 11. aprila 2013, Edwards in Pallikaropoulos (C-260/11, EU:C:2013:221, točka 35). Ta cilj, v okviru katerega se zadevni javnosti omogoči širok dostop do sodišč, ustreza, širše, volji zakonodajalca Unije, da se ohranja, varuje in izboljša kakovost okolja ter da ima javnost pri tem aktivno vlogo ter da se zagotavlja spoštovanje pravice do učinkovitega pravnega sredstva in načela učinkovitosti (glej v tem smislu sodbo z dne 11. aprila 2013, Edwards in Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, točke od 31 do 33).

36 Glede na navedene preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 razlagati tako, da v njem določeno pravilo, da postopek ne sme biti nedopustno drag, nima neposrednega učinka. Vendar morajo nacionalna sodišča države članice v okoliščinah, v katerih ta navedenega člena ni prenesla v nacionalno pravo, to pravo po izteku roka, določenega za prenos navedenega člena, kar najbolj razlagati tako, da posameznikom vložitev pravnega sredstva, ki spada na področje uporabe tega člena, pred sodišči ali nadaljevanje njegovega uveljavljanja ni onemogočena zaradi finančnega bremena, ki lahko pri tem nastane.

Prvo vprašanje

37 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali se pravilo, da postopek ne sme biti nedopustno drag, iz člena 10a spremenjene Direktive 85/337 uporabi v postopku, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki je bil začel pred datumom izteka roka za prenos tega člena. Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, se predložitveno sodišče sprašuje tudi, ali se navedeno pravilo uporabi za vse stroške, nastale v postopku, ali samo za stroške, nastale po izteku tega roka za prenos.

38 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča se novo pravilo načeloma uporabi takoj za prihodnje učinke položaja, ki je nastal med veljavnostjo starega pravila (sodbe z dne 11. decembra 2008, Komisija/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, točka 43 in navedena sodna praksa; z dne 6. julija 2010, Monsanto Technology, C-428/08, EU:C:2010:402, točka 66, ter z dne 6. oktobra 2015, Komisija/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, točka 49).

39 Drugače – in ob upoštevanju načela prepovedi retroaktivnosti pravnih aktov – je le, če so novemu pravilu dodane posebne določbe, ki izrecno določajo njegovo časovno veljavnost (sodba z dne 16. decembra 2010, Stichting Natuur en Milieu in drugi, C-266/09, EU:C:2010:779, točka 32).

40 Akti, sprejeti za prenos direktive, se morajo tako po izteku roka za prenos uporabiti za prihodnje učinke položajev, ki so nastali med veljavnostjo starega zakona, razen če ta direktiva določa drugače.

41 Vendar Direktiva 2003/35 ne vsebuje nobene posebne določbe glede pogojev časovne veljavnosti člena 10a spremenjene Direktive 85/337 (sodba z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi, C-72/12, EU:C:2013:712, točka 23).

42 V zvezi s tem je Sodišče presodilo, da je treba člen 10a spremenjene Direktive 85/337 razlagati tako, da se morajo določbe nacionalnega prava, sprejete za prenos tega člena, uporabiti za upravne postopke za izdajo dovoljenja, ki so na datum izteka roka za prenos te določbe v teku (glej v tem smislu sodbo z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi, C-72/12, EU:C:2013:712, točka 31).

43 Kadar v roku, ki ga direktiva določa za prenos, ni bil sprejet noben akt za prenos, kot je to v sporu o glavni stvari, je treba šteti, da se po izteku tega roka obveznost razlage nacionalnega prava v skladu z neprenesenim pravilom uporabi tudi v okoliščinah, navedenih v točkah 39 in 40 te sodbe.

44 V takem položaju mora namreč nacionalno sodišče notranje pravo razlagati tako, da se čim bolj doseže rezultat, h kateremu stremijo neprenesene določbe direktive, kot je bilo poudarjeno v točki 35 te sodbe. Neposredna uporaba novega pravila, določenega z direktivo, za prihodnje učinke obstoječih položajev po tem, ko se izteče rok za prenos te direktive, je del tega rezultata, razen če zadevna direktiva ne določa drugače.

45 Zato morajo nacionalna sodišča nacionalno pravo po izteku roka za prenos direktive, ki ni bila prenesena, razlagati tako, da morajo biti prihodnji učinki položajev, ki so nastali med veljavnostjo starega zakona, takoj v skladu z določbami te direktive.

- 46 Ob upoštevanju cilja pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, ki je sprememba naložitve plačila stroškov v nekaterih sodnih postopkih, je treba šteti, da je postopek, začel pred iztekom roka za prenos Direktive 2003/35, položaj, ki je nastal med veljavo starega zakona. Poleg tega odločba o naložitvi plačila stroškov, ki jo sodišče izda po koncu postopka, pomeni prihodnji učinek postopka v teku, ki je poleg tega negotov. Nacionalna sodišča morajo zato, kadar odločajo o naložitvi plačila stroškov v postopkih, ki so bili v teku na datum izteka roka za prenos te direktive, nacionalno pravo razlagati tako, da kar najbolj dosežejo rešitev, ki je v skladu s ciljem pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag.
- 47 V zvezi s tem ni treba razlikovati med stroški, ki so dejansko nastali pred ali po izteku roka za prenos, ker odločba o naložitvi plačila stroškov na ta datum še ni bila izdana in ker se zato obveznost razlage nacionalnega prava v skladu s pravilom, da postopek ne sme biti nedopustno drag, uporabi za to odločbo, kot je bilo navedeno v prejšnji točki. Poleg tega je Sodišče presodilo, da je treba nedopustnost višine stroškov postopka presojati celovito, pri čemer se upoštevajo vsi stroški, ki so nastali zadevni stranki (sodba z dne 11. aprila 2013, *Edwards in Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, točka 28).
- 48 Vendar je obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi in uporabi upoštevanih pravil nacionalnega prava sklicuje na vsebino direktive, omejena s splošnimi pravnimi načeli, zlasti z načeloma pravne varnosti in prepovedi retroaktivnosti (sodba z dne 8. novembra 2016, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 49 V zvezi s tem odbor trdi, da je takojšnja uporaba pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, za postopke v teku v nasprotju z načelom pravne varnosti. Meni, da je pravilo o naložitvi plačila stroškov, kot je veljalo na začetku postopka, vplivalo na to, kakšen znesek stroškov so bile stranke pripravljene nameniti za zaščito svojih pravic.
- 50 Res je, da načelo pravne varnosti, ki je tesno povezano z načelom varstva zaupanja v pravo, zlasti zahteva, da so pravna pravila jasna, natančna in imajo predvidljive učinke, predvsem kadar imajo lahko neugodne posledice za posameznike in podjetja (sodba z dne 22. junija 2017, *Unibet International*, C-49/16, EU:C:2017:491, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 51 Poleg tega pravica uveljavljanja načela varstva zaupanja v pravo zajema vsakega posameznika, ki je v položaju, v katerem mu je pristojni organ s tem, da mu je dal natančna zagotovila, vzbudil utemeljena pričakovanja (glej v tem smislu sodbo z dne 14. oktobra 2010, *Nuova Agricast in Cofra/Komisija*, C-67/09 P, EU:C:2010:607, točka 71).
- 52 Vendar je treba v postopku v glavni stvari ugotoviti, da stranki nista bili deležni nobenih zagotovil v zvezi s tem, da bo pravilo o naložitvi plačila stroškov ostalo v veljavi do konca postopka. Nasprotno, že od začetka tega postopka, 24. junija 2004, ko je V. Klohn zaprosil za odobritev vložitve pravnega sredstva, so stranke – ob upoštevanju obveznosti, ki jih Irska nalaga Direktiva 2003/35, ki je začela veljati 25. junija 2003 – lahko predvidele, da bo treba to pravilo spremeniti kmalu in najpozneje pred 25. junijem 2005, torej verjetno pred koncem navedenega postopka. Natančneje, Irska in odbor kot organ te države članice se ne moreta sklicevati na legitimno pričakovanje v zvezi z ohranitvijo v veljavi pravila, ki ga Irska – ne glede na svojo obveznost, da to pravilo v roku, določenem s to direktivo, spremeni – ni spremenila, kot je Sodišče razsodilo v sodbi z dne 16. julija 2009, *Komisija/Irska* (C-427/07, EU:C:2009:457).
- 53 Nazadnje, Sodišče je razsodilo, da načela varstva zaupanja v pravo ni mogoče razširiti do takega obsega, da bi na splošno oviralo uporabo novega pravila za prihodnje učinke položajev, ki so nastali med veljavnostjo starega pravila (sodba z dne 6. oktobra 2015, *Komisija/Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:647, točka 49).

- 54 Odbor torej ne more utemeljeno trditi, da načelo pravne varnosti nasprotuje obveznosti, da morajo nacionalna sodišča, kadar odločajo o naložitvi plačila stroškov, nacionalno pravo razlagati v skladu s pravilom, da postopek ne sme biti nedopustno drag.
- 55 Glede na navedene preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 razlagati tako, da za sodne organe države članice, kadar odločajo o naložitvi plačila stroškov v sodnih postopkih, ki so bili v teku na datum izteka roka za prenos pravila, da postopek ne sme biti nedopustno drag, iz tega člena 10a, peti odstavek, velja obveznost skladne razlage, ne glede na datum, na katerega so v zadevnem postopku stroški nastali.

Tretje vprašanje

- 56 Za pravilno razumevanje tretjega vprašanja je treba najprej opozoriti, da irski postopek v zvezi s stroški poteka v dveh fazah. Sodišče, ki odloča o sporu, po meritorni odločitvi najprej odloči o razdelitvi bremena stroškov. Nato *Taxing Master* določi znesek stroškov, pri čemer je ta določitev predmet nadzora sodišča, in sicer High Court (višje sodišče) in nato glede na okoliščine primera Supreme Court (vrhovno sodišče).
- 57 Iz navedb predložitvenega sodišča v zvezi s postopkom v glavni stvari je razvidno, da je High Court (višje sodišče), ker je vlogo V. Klohna zavrnilo, temu 6. maja 2008 naložilo plačilo stroškov, ki so nastali odboru, na podlagi člena 99 poslovnika višjih sodišč, ki določa, da „mora biti odločitev o stroških v skladu z rešitvijo zadeve“. Ta odločba je postala pravnomočna, ker ni bila izpodbijana v predpisanem roku. *Taxing Master* je z odločbo z dne 24. junija 2010, ki je bila izpodbijana pri High Court (višje sodišče) in nato še pri predložitvenem sodišču, številčno ocenil stroške, ki jih mora V. Klohn povrniti odboru, na približno 86.000 EUR.
- 58 Ob upoštevanju teh navedb je treba tretje vprašanje razumeti tako, da se z njim sprašuje, ali morajo v sporu o glavni stvari ob upoštevanju pravnomočnosti odločbe High Court (višje sodišče) z dne 6. maja 2008, ki je postala pravnomočna v delu, v katerem se nanaša na razdelitev stroškov, nacionalna sodišča, ki odločajo o pritožbi, ki jo je tožeča stranka v postopku v glavni stvari vložila zoper odločbo *Taxing Master*, s katero je bil določen znesek stroškov, nacionalno pravo razlagati tako, da ta tožeča stranka ne nosi nedopustno visokih stroškov.
- 59 V skladu z ustaljeno sodno prakso so nacionalna sodišča pri uporabi nacionalnega prava to pravo dolžna razlagati čim bolj ob upoštevanju besedila in namena zadevne direktive, da bi se dosegel v njej določeni rezultat in s tem skladnost s členom 288, tretji odstavek, PDEU (sodba z dne 4. julija 2006, Adelener in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 108 in navedena sodna praksa).
- 60 Ta zahteva skladne razlage nacionalnega prava je namreč neločljivo povezana s sistemom Pogodbe DEU, saj nacionalnim sodiščem omogoča, da v okviru svoje pristojnosti zagotovijo polni učinek prava Unije, kadar odločajo v sporih, ki so jim predloženi (sodba z dne 4. julija 2006, Adelener in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 109 in navedena sodna praksa).
- 61 Vendar za načelo skladne razlage nacionalnega prava veljajo nekatere omejitve.
- 62 Po eni strani, kot je že bilo navedeno v točki 48 te sodbe, je obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi in uporabi upoštevnih določb nacionalnega prava sklicuje na vsebino direktive, omejena s splošnimi pravnimi načeli.
- 63 V zvezi s tem je načelo pravnomočnosti posebej pomembno tako v pravnem redu Unije kot v nacionalnih pravnih ureditvah. Za zagotovitev stabilnosti prava in pravnih razmerij ter učinkovitega izvajanja sodne oblasti je namreč pomembno, da sodnih odločb, ki so postale pravnomočne po tem,

ko so bila izčrpana razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati (sodba z dne 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, točka 38 in navedena sodna praksa).

- 64 Pravo Unije torej ne zahteva, da se ne uporabijo nacionalna postopkovna pravila, v skladu s katerimi sodna odločba postane pravnomočna (sodba z dne 20. marca 2018, Di Puma in Consob, C-596/16 in C-597/16, EU:C:2018:192, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 65 Po drugi strani obveznost skladne razlage preneha, kadar nacionalnega prava ni mogoče razlagati tako, da bi bil dosežen rezultat, ki je skladen s tistim, ki ga določa zadevna direktiva. Z drugimi besedami, načelo skladne razlage se ne more uporabiti kot temelj za razlago nacionalnega prava *contra legem* (sodbi z dne 4. julija 2006, Adelener in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 110, in z dne 15. aprila 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, točka 100).
- 66 Poudariti je treba, da Sodišče, kadar mu je predložena zadeva na podlagi člena 267 PDEU, ni pristojno za presojo, ali nacionalnega prava zaradi zgoraj navedenih omejitev ni mogoče razlagati v skladu z določbo prava Unije. Na splošno ni naloga Sodišča, da v okviru postopka predhodnega odločanja razlaga nacionalno pravo (sodba z dne 1. decembra 1965, Dekker, 33/65 EU:C:1965:118), saj je za to pristojno zgolj nacionalno sodišče (glej v tem smislu sodbo z dne 26. septembra 2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, točka 48).
- 67 Zato je naloga predložitvenega sodišča, da presodi o pravnomočnosti odločbe z dne 6. maja 2008, s katero je High Court (višje sodišče) stroške zadevnega postopka naložilo V. Klohn, da bi ugotovilo, ali in v kolikšnem obsegu je mogoče nacionalno pravo v sporu o glavni stvari razlagati v skladu s pravilom, da postopek ne sme biti nedopustno drag.
- 68 V teh okoliščinah lahko Sodišče zgolj poda pojasnila, ki predložitveno sodišče usmerjajo pri njegovi presoji (sodba z dne 21. februarja 2006, Halifax in drugi, C-255/02, EU:C:2006:121, točka 77), in nacionalnemu sodišču sporoči, katera razlaga nacionalnega prava bi izpolnjevala obveznost razlage v skladu s pravom Unije.
- 69 V zvezi s tem je treba poudariti, da je predmet odločbe z dne 6. maja 2008, s katero je High Court (višje sodišče) odločilo o razdelitvi stroškov, pri čemer je zlasti naložilo stroške odbora V. Klohn, drugačen od predmeta odločbe *Taxing Master*, na katero se nanaša sodni postopek pred predložitvenim sodiščem, saj zlasti s prvo navedeno odločbo ni bil določen natančen znesek stroškov, ki se naložijo tožeči stranki v postopku v glavni stvari. Iz sodne prakse Sodišča pa izhaja, da se pravnomočnost razteza le na pravne zahteve, o katerih je sodišče odločalo. Ne preperečuje torej, da *Taxing Master* ali sodišče, ki odloča v okviru poznejšega spora, odločita o pravnih vprašanjih, o katerih v tej pravnomočni odločbi ni bilo odločeno (glej v tem smislu sodbo z dne 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, EU:C:2015:742, točka 36).
- 70 Poleg tega bi bila razlaga, da glede na tesno povezavo med odločbo o naložitvi bremena stroškov in odločbo, ki določa znesek teh stroškov, odbor lahko zahteva celoto stroškov, ki so razumno nastali v zvezi z njegovo obrambo, v nasprotju z načelom pravne varnosti in zahtevo po predvidljivosti prava Unije. Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 114 sklepnih predlogov, V. Klohn namreč do odločbe *Taxing Master*, ki je bila izdana več kot eno leto po odločbi, s katero mu je bilo naloženo plačilo stroškov, ni mogel vedeti, kakšen je znesek stroškov, ki jih bo moral plačati uspelim strankam, in zato tudi ni mogel informirano izpodbijati prve od navedenih odločb. Da zadevna oseba ni mogla predvideti zneska stroškov, ki se plačajo odboru, kot ga je določil *Taxing Master*, je še toliko očitneje glede na to, da so bili ti stroški skoraj trikrat večji od stroškov, ki so v okviru zadevnega postopka nastali zadevni osebi.

- 71 Zato je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10a, peti odstavek, spremenjene Direktive 85/337 razlagati tako, da ima v sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari, nacionalno sodišče, ki odloča o znesku stroškov, obveznost skladne razlage, če to ni v nasprotju s pravnomočnostjo odločbe o razdelitvi stroškov, ki je postala pravnomočna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Stroški

- 72 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Člen 10a, peti odstavek, Direktive Sveta 85/337/EGS z dne 27. junija 1985 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2003/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003, je treba razlagati tako, da v njem določena zahteva, da nekateri sodni postopki v okoljskih zadevah ne smejo biti nedopustno dragi, nima neposrednega učinka. Vendar morajo nacionalna sodišča države članice v okoliščinah, v katerih ta navedenega člena ni prenesla v nacionalno pravo, to pravo po izteku roka, določenega za prenos navedenega člena, kar najbolj razlagati tako, da posameznikom vložitev pravnega sredstva, ki spada na področje uporabe tega člena, pred sodišči ali nadaljevanje njegovega uveljavljanja ni onemogočena zaradi finančnega bremena, ki lahko pri tem nastane.
2. Člen 10a, peti odstavek, Direktive 85/337, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2003/35, je treba razlagati tako, da za sodne organe države članice, kadar odločajo o naložitvi plačila stroškov v sodnih postopkih, ki so bili v teku na datum izteka roka za prenos zahteve, da nekateri sodni postopki v okoljskih zadevah ne smejo biti nedopustno dragi, iz tega člena 10a, peti odstavek, velja obveznost skladne razlage, ne glede na datum, na katerega so v zadevnem postopku stroški nastali.
3. Člen 10a, peti odstavek, Direktive 85/337, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2003/35, je treba razlagati tako, da ima v sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari, nacionalno sodišče, ki odloča o znesku stroškov, obveznost skladne razlage, če to ni v nasprotju s pravnomočnostjo odločbe o razdelitvi stroškov, ki je postala pravnomočna, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Podpisi